

4. Pro správu státních dluhů: Ředitelství státních dluhů, a pokladna státních dluhů ve Vídni.

5. Úřady důchodkové v užším smyslu slova. Sem náleží úřady celní (viz čl. Úřady celní).

6. Pro službu pokladniční: Státní ústřední pokladna a ministerská výplatna (min. výplatní úřad), dále hlavní zemské pokladny (v Praze, Vídni a ve Lvově) finanční zemské pokladny (v Linci, Innomostí, Št. Hradci, Brně a v Terstu), zemské výplatny (v Solnohradě, Celovci, Lublani, Zadru, Opavě a v Černovicích) a berní úřady (viz čl. Úřady berní).

VI. Způsobilstv k finanční službě.

Předpisů, jež nyní platí pro přijetí v konceptní praxi pro všechny státní úřady ohledně doby zkušební a ohledně připuštění ku přísaze, má býti použito i o praktikantech. Doba, ve které jest složití pro úřednické praktikanty předepsanou zkoušku, stanovena tak jako při jiných uchazečích: totiž nejvýše na tři léta ode dne vstoupení ve službu (dvor. dekr. ze dne 15. září 1841 sb. pol. z. sr. 69 č. 110). Výnosem min. fin. ke všem fin. zemským ředitelstvím ze dne 26. prosince 1852 č. 19.176 naznačeno, že dotud, pokud nebude pro náležitosti přijetí do služby pokladniční vydán nový všeobecný předpis, má býti uchazeči vedle zkoušky ze státního účetnictví složena s dobrým prospěchem i zkouška pokladniční, zavedená na základě nejv. rozh. ze dne 10. července 1819 a později vydaných ustanovení bývalé všeobecné dvorské kanceláře (vým. min. fin. ze dne 18. července 1853 č. 146 ř. z.). Podmínky k udělení úřednického místa v oboru správy celní obsahuje vým. min. fin. ze dne 25. srpna 1853 č. 627 a náležitosti k udělení úřednického místa při dani potravní neb ve finanční strážci obsahuje vým. min. fin. ze dne 18. února 1857 č. 22.618. Předpisy o přijetí a služebních poměrech úřednických praktikantů při výkonných úřadech důchodkových a důchodkových pokladnách obsahuje dekrét dvor. kanceláře ze dne 3. června 1835 vydaný ke všem komorním důchodkovým správám. Kandidáti služebních míst obou berních úřadů mají se ve dvou letech ode dne nastoupení ve zkušební praxi podrobiti zkoušce z tohoto služebního odvětví. Dobrý výsledek této zkoušky jest podmínkou k dosažení místa berního příručího. Zkouška má obsahovati: základní ustanovení o přímých daních, zařízení katastru daně pozemkové v to počítaje, jakož i ustanovení o nepřímých daních, pokud tyto dotýkají se oboru činnosti berních úřadů, pak zásady pokladniční, vyměřování poplatků z právních jednání; předpisy účetní a spolu i ustanovení o kasovním vedení jmění sirotčího, opatrovačského a depositního a deposit politických a stavebních i s nařízeními platnými pro služební poměr berních úřadů. V zemích, ve kterých jsou rozsáhlé státní a fondové statky, jež jsou spravovány finančními úřady, mohou býti dávány i otázky ze všeobecných pravidel účetnictví pro státní statky (§ 2) (nař. min. fin. ze dne 28. července 1858, č. 113 ř. z., vým. min. fin. ze dne 15. června 1874, č. 99 ř. z.) (viz čl. Prokuratury finanční).

Úřady horní.

Úřady horní mají vrchní dozor ku provozování hornictví, pokud toho vyžaduje zájem státu.

I. Příslušnost horních úřadů.

a) Ježto horním úřadům přísluší vrchní dohled k dolování, mají tyto dohlížeti k plnění povinností, které ukládá horní zákon provozovatelům hor-

nictví a ve všech případnostech zakročiti, v nichž vyžadují nepřerušené provozování hornictví nebo jeho poměry k veřejným ohledům zvláštních opatření (§ 220 hor. z.).

b) Všeliká k tomu potřebná šetření jest konati z úřední povinnosti. Zvláště mají horní úřadové za povinnost:

α) aby všechny doly svého obvodu časem svými orgány přezkoumali a o nálezu dali si podati zprávu;

β) aby nablédali pomocí svých orgánů, o čemž jest arcit' zachovávatí nejpřísnější úřední tajemství, do provozovacích plánů a map a aby revírní mapy (§ 185) podle nich opravovatí dali;

γ) aby vydávali nařízení nutná, by se zabezpečilo zachovávání předpisů horního zákona;

δ) nastanou-li nebezpečné události, jež hrozí rozšířením a všeobecným poškozením provozování hornictví nebo k vůli nimž jednotliví účastníci pomoci se dožadují, aby místní pátrání konali a nedostačují-li opatření říditelstvím podniku učiněná, aby potřebná nařízení vykonali (viz »Policie horní«);

ε) aby zabezpečili výkon nařízení, která se vydávají horními úřady u vykonávání vrchního dozoru nad provozováním hornictví, mají právo, nemá-li napomenutí ve přiměřené lhůtě opětované výsledku, aby ukládali přiměřené pokuty peněžní neb, ohrožuje-li neschopnost řidiče díla bezpečnost neb další trvání horního díla, aby až do odstranění tohoto nešváru majitelem díla horního na nebezpečí a náklad jeho zjednali znalého řidiče díla a je-li nutno, aby ku provedení svých nařízení obrátili se na politický úřad, by se užilo donucovacích opatření (§ 224 hor. z.).

II. Řízení horních úřadů o žádostech stran.

1. Žádosti stran lze u horních úřadů, pokud nejsou výjimky zvláště stanoveny, jak písemně tak i ústně podati. V tomto případě musí se vždy sepsati protokol (§ 5, 6 hor. z.).

2. Počítání lhůt. Všecky v horním zákoně předepsané lhůty běží nepřerušeně; jen případně-li poslední den lhůty na neděli nebo svátek zákonem uznaný, uplyne lhůta teprve příštím všedním dnem (§ 227 hor. z.).

3. Řízení trestní. Trestní řízení o všech přestupcích horního zákona a nález o nich po výslechu obviněného přísluší hornímu úřadu (§§ 228, 229 hor. z.). O každém uloženém trestu budiž buďsi podnikatel dolování sám nebo plnomocník jím hornímu úřadu označený (§§ 188—189 hor. z.) zpraven.

4. Každý rekurs jest ve 30 dnech po doručení naříkaného rozhodnutí u prvé stolice podati. Prodloužení rekursní lhůty jest jen ve zvláště důležitých případech horním úřadem povoliti. Rekursy proti opatřením k odstranění nebezpečí pro osoby a majetek a proti nařízením vyšetřiti takové okolnosti, jež snadno změně podléhají, nemají účinku odkládacího (§ 231 hor. z.).

5. Výkon nálezů horního úřadu jest, pokud toho podle okolností třeba, vymoci si pořadem politických úřadů donucovacími prostředky těchto a je-li nutno, i pořadem soudů. Vůči osobám vojenským budiž výkon nálezů trestních vojenskými úřady zahájen (§ 232 hor. z.).

6. Peněžní pokuty. Uložené peněžní pokuty jest složiti u horního úřadu; tyto plynou do bratrské pokladny, k níž náleží dílo pokutovaného (§ 233 hor. z.).

7. Náklady řízení. Náklady za vyšetřování, která mají v zápětí pokutu, má odsouzený, náklady za jednání v záležitostech stran mají z pravidla ty strany nésti, které zavdaly podnět k jednání; avšak na horním úřadu jest, aby podle okolností určil poměr, dle kterého strany mají tyto náklady nésti.

III. Působnost horních úřadů (zákon ze dne 21. července 1871 č. 77 ř. z.). K zachování horního zákona a k národohospodářskému pěstování hornictví jsou zřízeny

a) revírní úřady;
 b) horní hejtmanství;
 c) ministerstvo orby; jako pomocní orgánové horních úřadů ustanovení jsou zkoušení a přísazní horní inženýři (bánští měřiči, viz čl. »Inženýři horní«).

ad a) Revírní úřady jsou první instancí ve všech záležitostech patřících k horním úřadům, které nejsou přikázány horním hejtmanstvím nebo všeobecným horním zákonem vyhrazeny ministerstvu orby. Kromě toho mají revírní úředníci k vyzvání horního hejtmanství též v záležitostech tomuto přidělených konati potřebná šetření a vykonávají rozhodnutí horních úřadův.

ad b) Horním hejtmanstvím přísluší v první stolici:

- a) povolovati zřizování horních revírů (§ 11 hor. z.);
 β) propůjčovati důlní míry, přebytky, denní míry a udíleti koncesse k dílům pomocným, jakož i konati šetření stran udílení koncessí k revírním štolám (§§ 40, 57—68, 71—89, 91—97 hor. z.);
 γ) povolovati sražení o sobě propůjčených měř důlních a polí důlních (§§ 112—114 hor. z.);
 δ) povolovati rozdělení jednoduché míry důlní (§§ 115, 116 hor. z.);
 ε) propůjčovati vody důlní (§ 129 hor. z.);
 ζ) rozhodovati o objemu a výkonu práv spojených s propůjčením hor a spolupůsobiti s ostatními úřady v tomto směru (§ 132 hor. z.);
 η) povolovati knihovní dělení vlastnictví horního na podíly pod šestnáctinu celku (§ 105 hor. z.);
 θ) schvalovati společenské smlouvy a zřizovací listiny o těžířstvech (§§ 136—143 hor. z.);
 ι) zkoumati plné moci ředitelů těžířstev a rozhodovati o nich (§§ 145 až 147 hor. z.);
 κ) nařizovati mimořádné sjezdy těžířstev, jakož i vysílati komisaře k intervenci na sjezdech těžířstev (§ 149 hor. z.);
 λ) povolovati zrušení těžířstva nebo zcizení kmenového jmění, nestane-li se za souhlasu všech podílníků (§ 155 hor. z.);
 μ) užití předpisův obsažených ve všeobecném horním zákoně o těžířstvech při těžířstvech již dříve existovavších (§ 168 hor. z.);
 ν) potvrzovati potřebná ustanovení o zdělavatelosti denních měř (§ 176 hor. z.);
 ξ) rozhodovati o povinnosti ku převzetí služebnosti a objemu jejím, neshodnou-li se účastníci (§ 194 hor. z.);
 ο) povolovati spojení několika bratrských pokladen a schvalovati stanovy bratrských pokladen (§§ 210—212 hor. z.);
 π) vynášeti trestní nálezy o přestupcích horního zákona (§§ 224, 228, 235—250 hor. z.);

ρ) rozhodovati o všech sporných záležitostech stran, pokud nenáleží před soudy;

σ) úředně jednati při odnímání a složení práv ku provozování hornictví (§§ 253, 255, 257, 259 – 265 hor. z.).

Vedle toho mají horní hejtmanství dozor a disciplinární moc nad revírními úředníky. Okresy horních úřadů uvedenými v §§ 148, 150 a 188 všeob. hor. z. ze dne 23. května 1854 jest rozuměti okresy horních hejtmanství.

Sídla horních hejtmanství jsou:

1. v Praze pro království České;
2. ve Vídni pro arcivévodství Rakouské pod a nad Enží, vévodství Solnohradské, markrabství Moravské, vévodství Slezské a vévodství Bukovinské;
3. v Celovci pro vévodství Štýrské, okněžněné hrabství Tyrolské se svým územím, okněžněné hrabství Gorické a Gradištské a markrabství Istrijské, pak pro království Dalmatské;
4. v Krakově pro království Haličské a Vladiměřské s vévodstvími Osvětínským a Zátorským, pak velkovévodství Krakovské.

IV. Pořad instancí.

Proti opatřením revírního úředníka možno podati rekurs u horního hejtmanství. Proti rozhodnutím, která vynese horní hejtmanství v první stolici, lze vznésti rekurs na ministerstvo orby. Proti rozhodnutím, jež učiní horní hejtmanství ve druhé stolici, nepřipouští se rekurs (§ 7 cit. z.).

V. Organisační.

Všechny záležitosti stran, týkající se hornictví, rozhodují se u horních hejtmanství a v ministerstvu orby na základě kollegiálního usnášení se většinou hlasů. V ministerstvu orby jest pro tyto záležitosti zřízen stálý senát z odborníků. Císaři jest vyhrazeno jmenovati horní hejtmany a vrchní horní rady. Ostatní úředníky jmenuje a místa služební všem úředníkům přikazuje ministr orby. Obsazování míst úředních sluhů jest přeneseno na horní hejtmanství. Vykonávací předpis k hornímu zákonu (výn. min. fin. ze dne 5. října 1854 č. 634 a výn. min. sprav. ze dne 13. prosince 1854 č. 20.256) obsahuje v §§ 112—118 tato doplňovací ustanovení:

1. Vrchní dozor horních úřadů nesáhá dále, než toho žádá zájem státu, nesmí se mísi v provozovací a hospodářské poměry majitelů dolův. Cestu k naprostému šetření této kompetenční sféry jest spatřovati ve stálém styku a pevném poměru důvěrném s revírními výbory.

2. S těmito výbory jest se také poraditi o eventuelním zřízení horních porotců.

Další ustanovení o organisaci horních úřadů obsahuje:

1. nařízení c. k. ministerstva orby ze dne 24. dubna 1872 č. 61 ř. z., v němž se prohlašují okresy a stanoviště horních hejtmanství a revírních horních úředníků v přehledné tabulce;

2. nařízení ministerstva orby a financí ze dne 23. dubna 1874 č. 47 ř. z. o cestovních platech zřízenců horních úřadů a znalců při komisích horních úřadů;

3. nařízení ministerstva orby ze dne 23. května 1872 č. 70 ř. z. o zřízení úředně autorisovaných horních inženýrův;

4. instrukce pro horní hejtmanství, vydaná na základě § 15 zák. ze dne 21. července 1871 č. 77 ř. z. o vnitřním zřízení a působnosti horních úřadův;

5. instrukce pro revírní úředníky horní, vydaná na základě téhož zákona;

6. instrukce pro úředně schválené horní inženýry v úředních okresích horního hejtmanství Vídeňského a Celoveckého.

VI. Poplatky.

a) Poplatku jsou prosta:

1. Potvrzení horních úradů o ohláškách (p. s. 7 lit. *i*) popl. z.) (výn. min. fin. ze dne 12. června 1863 č. 26401).

2. Statistické průkazy o dolech, pak o kutání, dále podání, jimiž se ony průkazy zadávají (p. s. 44 *g*) týž výnos).

3. Služební řády dolův a jich podávání (p. s. 44 *g*).

4. Protokoly o vykolíkování; obsahují-li však úmluvu mezi stranami, podléhají poplatku podle p. s. 79 *a*), 2 popl. *e*).

5. Vyřizování ohlášek kutání (výn. min. fin. ze dne 12. června 1863 č. 26.401).

6. Průkazy o provozování prací kutěřských (p. s. 44 *h*) popl. z.).

7. Podání týkající se poplatků měrných (p. s. 44 *q*) popl. z.)

b) Poplatkům podléhají:

1. Kuksy podle p. s. 57 *C. a*) popl. z.; listiny o nich při zřizování těžířstva dle p. s. 55 *a*), *b*), t. j. jako u akciových společností (viz Společnost akciová; o dalším úplatném převodu dle p. s. 57 *C. a*) — podmíněná cena tržní a stupnice III.; neúplatný převod jako převod jiných movitých věcí (výn. min. fin. ze dne 12. června 1863 č. 16.401).

2. Žádosti za povolení disponovati vykutanými nerosty podlehají dle p. s. 43 *b*), 2 poplatku 1 zl. za arch.

3. Protokoly o vyměření sporných hranic mimo právní pořad podlehají dle p. s. 79 *c*), *aa*) až do 50 zl. poplatku 15 kr., v pořadu právním dle p. s. 79 *b*), změněné cís. nař. ze dne 26. prosince 1897 č. 305 ř. z. poplatkům 50 kr. za arch.

4. Kutací licence podlehají dle p. s. 7 *q*) poplatku 1 zl. za arch.

5. Denní míry, příslušná podání podlehají dle p. s. 43 *b*) 2, poplatku 1 zl. za arch. Listiny o zápůjčkách na doby pokládány buďtež za úřední vyhotovení.

6. Žádosti za propůjčení zápůjčky podlehají poplatku dle p. s. 43 *b*) popl. z.

Úřady obecní viz Obec.

Úřady policejní viz Policie.

Úřady poplatkové viz Poplatky a Úřady finanční.

Úřady poštovní viz Poštovníctví.

Úřady puncovní viz Puncovníctví.

Úřady samosprávné viz Samopráva.

Úřady smírčí obecní.

I. Příslušnost.

Úřad tento sestávající z důvěrníků obce rozhoduje rozepře mající za předmět pohledávky peněžité obnos 300 zl. nepřevyšující, po případě věci movité, o nichž strany sporné prohlásily, že jsou ochotny místo nich přijati neb zaplatiti peněžité obnos do výše svrchu uvedené. Politickému správci zemskému vyhrazeny jsou předpisy ohledně jich kompetence. Podobně vydává zemský politický správce předpisy o způsobu volby důvěrníků a o řízení, jehož tito při své činnosti dbáti mají. Tyto úřady,